

Füzuli şeiri Vaqif Bayatlı Odər poeziyasının əsas ideya-bədii qaynağı kimi

Gülzarə Abbasova

Azərbaycan Dillər Universiteti. Azərbaycan.

E-mail: glnar.ava@bk.ru

Annotasiya. Məqalədə Füzuli və Vaqif Bayatlı Odər poeziyası arasındakı irs-varislik mövzusunə toxunulur. Bu mövzuya iki planda – ideya-məzmun və bədii-estetik yöndə baxmağın lazım gəldiyini qeyd edən araşdırmaçı öz fikirlərini birinci plan əsasında şərh edir. O, orta çağ divan şeiri dahisi ilə modern şairin yaradıcılığı arasında əlaqənin səbəblərini göstərərək, bunu saxta kommunist ideologiyası və bu ideologiyanın tərənnümçüsü olan sosrealist ədəbiyyata qarşı müxaliflik kimi dəyərləndirir, iki şairin yaradıcılığı arasındakı orta qəmləri onların hər ikisinin əsaslandığı vahid metafizik mənbə ilə əlaqələndirir, ayrılan qəmləri isə dövrün, zamanın gətirdiyi fərqlər kimi səciyələndirir.

Açar sözlər: Allah, Quran, Peyğəmbər, Füzuli, Vaqif Bayatlı Odər, Platon, eşq

Məqalə tarixçəsi: göndərilib – 05.05.2022; qəbul edilib – 20.05.2022

Fuzuli's poem as a main idea-artistic source in the poetry of Vagif Bayatli Oder

Gulzare Abbasova

Azerbaijan University of Languages

E-mail: glnar.ava@bk.ru

Abstract. In the article is dealt with the subject of inheritance between the poetry of Fuzuli and Vagif Bayatli Oder. The researcher notes that this issue should be looked at in two plans as idea-content and artistic-aesthetic and interprets her thoughts on the basis of first plan. She shows the reasons of the connection between the genius of medieval divan poetry and the creativity of the modern poet; estimates it as opposition against false communist ideology and socialist realist literature praising this ideology, associates the common points between the creativity of the two poets with a single metaphysical source on which both are based, characterizes the separated points as the differences brought by time.

Keywords: Allah, Koran, Prophet, Fuzuli, Vagif Bayatli Oder, Plato, love

Article history: received – 05.05.2022; accepted – 20.05.2022

Giriş / Introduction

Hər şair yaşadığı konkret zamanla yanaşı, həm də öz mənsub olduğu xalqın poetik irsi üzərində yetişir, özündən öncəki şairlərlə dialoqda formalaşır, yəni təkcə həyat yox, həm də ədəbiyyatdan gəlir və bu, şairin öz xalqının bədii söz sənətinə varisliyinin göstəricisi kimi meydana çıxır. Vaqif Bayatlı Odər poetik yaradıcılığa sovet dövründə başlasa da, özündən bir neçə on il öncə yazıb-yaradan və ya müasiri olan kommunist əqidəli şairlərin deyil, bir neçə əsr öncə yaşamış klassik divan şeiri təmsilçilərinin davamçısı kimi meydana çıxır. Klassik divan şairləri ilə mənəvi doğruluq V.B.Odər in totalitar sovet rejimi və saxta kommunizm ideallarının tərənnümçüsü olan məd-

hiyyə ədəbiyyatına müxalifliyi ilə şərtlənir. Onun bir şair kimi əsas cəhətlərindən biri klassik divan şeiri ənənələrini modern forma və müasir dildə yenidən canlandırmaqdan ibarətdir. Amma V.B.Odər divan şeiri klassiklərini müasir dildə sadəcə təkrar etmir, həm də bir neçə yüz il ərzində bədii fikrin əldə etdiyi nailiyyətlərdən, özünün bir yaradıcı şəxs kimi fərdi-subyektiv mövqeyindən irəli gələn mühüm yeniliklərə imza atır.

Əsas hissə / Main Part

V.O.Odər poeziyasının klassik divan şeiri ilə bağlılığı iki planda üzə çıxır:

- ideya planı; - bədii-estetik plan.

Birinci planda bu bağlılıq şairin ən ümumi fəlsəfi dünyagörüşü, ikincisi isə bədii-estetik xüsusiyyətləri, obrazlar aləmi ilə əlaqədardır. Bu məsələlər hər biri öz-özlüyündə kifayət qədər geniş izah tələb etdiyindən bu yazıda yalnız ideya planındakı səsleşmələrin müəyyən yönlərindən söz açmaq fikrindəyik.

Müasir şairlə klassiklərin sələf-xələf münasibətlərindən, ideya-bədii bağlılığından danışanda ilk yada düşən orta çağ divan şeirimizin dahisi Məhəmməd Füzuli olur. Bununla belə, V.B.Odər Nəsimi, Xətayi və digər divan şeiri təmsilçiləri ilə bağlılığı da nəzərdən qaçmır. Füzulinin bu məsələdə daha qabarıq görünməsinin iki səbəbi var: birincisi, təkcə Azərbaycan ədəbiyyatında deyil, ümumən şərqdə intibah şeirinə yekun vuran dahi kimi Füzuli özündən öncəki şairlərin bədii irsinin də xüsusiyyətlərini poeziyasında cəmləşdirib və odur ki, onunla dialoq dolayısı ilə bütün şərq poeziyası ilə ünsiyyət deməkdir; ikinci səbəb isə V.B.Odər özünün Füzuli yaradıcılığına məlum rəğbətindən irəli gəlir. Yəni bunlardan birincisi obyektiv, ikincisi isə subyektiv amil kimi dəyərləndirilə bilər.

Bir az da dərinə gedəndə, iki şair arasındakı səsleşmələr təkcə şərq poeziyası ilə deyil, ümumən insan düşüncəsi, ən nəhayət, Allah ideyası ilə bağlılıqdan irəli gəlir. Bu bağlılığın kökündə özünü ruh kimi dərk etmək, bədii yaradıcılığın, bədii dühanın mənşəyinin ruhla bağlı olmasına dair fundamental qənaət durur. Təsədüfi deyil ki, V.B.Odər bu barədə yazır: “Dahilik ruhi hadisədir, ağıldan yox, ruhdan gəlir”. Şairə həsr etdiyi “Göy üzünün bu üzünü dinləyən şair” adlı məqaləsində isə tənqidçi E.Akimova belə yazır: “mənəcə, poeziyamızın az-çox qorunduğu indiki ruh halında ən çox xidməti olan şairdir Vaqif Bayatlı Odər” [1].

V.B.Odər bədii düşüncəsindəki ruh və ağıl qarşılaşdırılması və üstünlüyün ruha verilməsi divan poeziyasında eşq-ağıl qarşılaşdırılması (münazireyi-əqlü eşq) və üstünlüyün eşqə verilməsinə dair məlum-məşhur, fundamental sufi ideyasına birbaşa analogiyadır. İstər klassik divan şairləri, istərsə də müasir şairə görə, ağıla etimad özünü doğrultmur, çünki o, məntiqlə bağlıdır, məntiq isə yanlış istiqamətdə getsə, insanı asanlıqla çaşıdır bilir. Ruha gəlincə, o, birbaşa ilkin mənbə – Allahla bağlıdır və bu, ruh qatında yanılmanı heçə endirir. Çünki bu zaman həqiqətlə insan arasında onu çaşıdır biləcək heç bir maneə olmur. Başqa sözlə desək, ağılın əsası yoxdur, daha doğrusu bu əsaslandırma mötəbər deyil, ruhun əsası isə Allahdır. Bu ideya Füzulinin aşağıdakı məşhur beytində özünün ən klassik formulasını belə tapıb:

*Ey Füzuli, eşq mənin qılma nasehdən qəbul,
Əql tədbiridir ol, sanma ki bir bünyadı var.*

V.B.Odər ağıl-ruh və ya eşq-ruh məsələsində Füzuli ilə səsleşməsinin onların idrak probleminə yanaşmada eyni və ya yaxın mövqedə durması, yəni idrak üsulunun oxşarlığı, qnoseoloji doğrulq kimi müəyyənləşdirmək olar.

Niyə V.B.Odər öz müasirləri olan şairlər deyil, məhz orta çağ şairləri, özəlliklə də, Füzuli ilə dialoqa girir? Bunun iki səbəbini qeyd etmək olar. Birincisi odur ki, ruh qatında düşünən və yazan V.B.Odər üçün zaman önəmli deyil. Şair özü də dəfələlə zamanın “mənasızlığından” yazır. İkincisi isə, o məhz zamanın insan düşüncəsinə əsrlər boyu vurduğu yükəndən (“əql tədbirindən”) azad olub ilkin mənbə ilə birbaşa dialoqa girmək istəyir. Burda Füzuli ilə dialoq ondan təsirlənməklə yanaşı, həm də klassik şairin timsalında özünə həmfikir, ideya müttəfiqi tapmaqla bağlıdır.

Yəni klassik şair müasir şairə ideya qaynağı olmaqla yanaşı, həm də onların hər ikisi vahid metafizik qaynaqdan gəlir. Yəni onlar eyni günəşin zərrələri olub, eyni kökdən, vahid mənbədən qaynaqlanırlar. Çağdaş şairin klassiklərlə səsləşməsinin fundamental əsasında məhz bu mənbə eyniyəti durur.

Bu, ən ümumi metodoloji məsələyə aydınlıq gətirəndən sonra artıq orta əsrlər irfan şeiri və V.B.Odər poeziyası arasındakı paralellərlə bağlı konkret fikirlərə keçə bilərik.

İstər Füzulinin türkcə qəzəllər divanı, istərsə də V.B.Odərın “Yupyumru bir eşq ilə” kitabı eşq haqqında şeirlə başlayır. Eşq hər iki şairin kitabının girişi, qapısı, açılışı, fatihəsidir. Məlumdur ki, Füzuli öz türkcə divanına, – “Qəd ənərəl eşqə lil üşşaqəl min hacəl hüda / Saliki-rahi-həqiqət eşqə eylər eylər iqtida” – mətləli məşhur qəzəli ilə başlayır və yalnız bundan sonra Allah, onun rəsulu, on dörd məsumdan hər hansı biri haqqında qəzəllər gəlir [2, s.8-44]. Dahi şair özünün şah əsəri olan “Leyli və Məcnun”un dibaçəsində də bildirir ki, Leyli və Məcnun haqqındakı əfsanə rəmzi səciyyə daşıyır, Məcnun burda həqiqi eşqi, Leyli isə əzəli gözəlliyi rəmzləşdirir və şair “əfsanə bəhanəsi” ilə eşq və gözəlliyin hekayətini danışmaq fikrindədir.

Məhz bu klassik ənənəyə uyğun olaraq, V.B.Odər öz kitabını eşqin adına bağlayır (“Yupyumru bir eşq ilə”) və kitabın girişində yazır: “Xoş gəlmisiniz! Lütfən, ayaqyalın keçin, göyüzündə hər an üzü Tanrıya doğru ayaqyalın yüyürün, yüyürürkən körpələşən, cocuqlaşan, hər ulduzla öpülən ayaqlarınız, üzü Tanrıya açılan bütün çiçəklərtək göyüzünə açılan əlləriniz, hər an Allaha “Can!” deyən canınız yupyumru bir duayla, yupyumru bir göylə, yupyumru, mübarək bir eşq ilə qanadlanacaq!” [4, s. 4]. Başqa bir yerdə isə şair belə yazır: “Tanrım, Sən bütün Kainatın tək İbadət yeri - göyüzündə diz çöküb alın qoymağa Möhürdaşı – tək Yerüzünü və öz yanınacan sonsuz ucalıq, sonsuz ibadətə Eşqi yaratmışan...Həm də bütün ibadətlərin üzünü ən böyük İlahi İbadətə, bütün sevgilərin üzünü ən uca İlahi Eşqə doğru yönəltmişən... Həm də əbədi sükuta qər q olmuş bütün Kainatda eşidilən ibadət və eşq pıçılısından başqa səs yox” [4, s.12]. Şair “Qafqazinfo” saytına Fərid Hüseynə müsahibəsində hətta özünün bir şair və insan kimi missiyasını eşqə bağlayaraq deyir: “Hamını hamıya istətmək, sevdirmək gələcək dünyanın əsası olacaq. Mən, əslində, bunu xəbər vermək üçün dünyaya gəlmişəm” [3].

Hər iki şairin yaradıcılığında Allah axtarıcılığı və ona qovuşmaq ideyası həm ana mövzu, həm də başlıca ideyadır. Füzulinin qəzəlləri, bir sıra rübai və qəsidələri, “Leyli və Məcnun” poeması bu mövzunun bədii, “Mətləül-etiqaq” fəlsəfi, “Rindü zahid” etik, “Səhhət və Mərz” elmi, “Bəngü-badə” siyasi ifadəsidir. Dahi şairin yaradıcılığında bu ideya həm də birbaşa Allaha həsr edilmiş əsərlərdə üzə çıxır ki, buna örnək olaraq, onun “Ya mən əhatə elmükəl əşyaə külləha / Nə ibtida sənə mütəsvvir, nə intəha”, “Yarəb, həmişə lütfünü et rəhnüma mana / Göstərmə ol təriqi ki, yetməz sana, mana”, “Zəhi-zatın nəhanü ol nəhandan masiva peyda/ Bihari-sününə əmvac peyda, gər napeyda” mətləli qəzəllərini göstərmək olar.

Eyni sözləri V.B.Odərın kitabının əvvəlində yer alan və “Bu göyüzündən o yana Tanrıyla öyünən körpə su”, “Bütün kainat bütün göyüzü – Tanrının qapısı ağzı!”, “Səni Allah yaradıbsa, Allaha lazımsan demək”, “Ölümsüzlük gəlməz, gedilər”, “Hamı hər şeyi birdən, Allah da tək-tək istəyir”, “Sənin elə varlığın, tək ölümün yoxluğu demək”, “Dünyanın ruhi açılışı”, “Yıxılarkən hamıya dua açan körpə varlıq”, “İlahi yol” və digər ilahinamələri haqda da demək olar.

İstər Füzuli, istərsə də V.B.Odərın ilahinamələrinin əsas mövzusu ilahi eşq, əsas ideyası Tanrıya qovuşmaq və bundan məqsəd ölümsüzlükdür. Füzuliyə də, V.B.Odərə də görə, insana ölümsüzlüyü (bəqa) bəxş edən Allahdır. Füzuliyə görə, dünya şahları öz taxt-taclarını bir gün itirəcək, səltənət qovğaları bitəcək, amma mənəvi-ruhi dövlətin sonu yoxdur, o əbədi, ölümsüz, baqidir:

*Fəqr mülkü xətti aləm tərki əfsərdir mana,
Şükrlillah, dövləti-baqi müyəssərdir mana.[2, s.130]*

V.B.Odər də anoloji düşünərək yazır: “Mən indi bilirəm, İlahi, Sən niyə elə hey mənə “Ölüm yoxdur!”, “Ölüm yoxdur!” – dedizdirirdin, mənə hər an ölümdən yox ölümsüzlükdən danışdırirdin. Sənin varlığın elə ölümün yoxluğuymuş” [4, s.11].

Füzuliyə görə, bəqa – ölümsüzlük fənadən - yox olmaqdan, ölümdən sonra gəlir. Yalnız öz eqosunu, fərdi məninə fənaya uğradanlar bəqaya – ölümsüzlüyə, Allaha yüksələ bilirlər. Beləliklə, fəna eşq vasitəsilə Allaha qovuşma yolunda ikipərdəli Allah-insan dramının birinci pərdəsidir və yalnız bu pərdəni qaldıranlar ikinci pərdəyə keçə bilirlər. Fəna ilə eşq yolçuluğu, əslində bitir, bundan sonra əbədiyyət gəlir və deməli, hərəkət də sona yetir, artıq aşiq mənzilə yetişir:

*Rahi-eşq icrə mənə ancaq fəna məqsud idi,
Şükr kim məqsudə yetdim, intizarım qalmadı.*

V.B.Odərə görə də ölüm, fəna, əslində yoxdur, o, varlığın bir formasından digərinə keçid anıdır, körpüdür. İnsan ölüm anında əslində ölməzliyə – Allaha daha yaxın olur. Çünki o bu zaman Allahdan başqa heç kim və heç nə barədə düşünmür: “Ölüm ancaq, adamın ölməyə və qorxmağa vaxtı qalmadığı bir çevrilmə anıymış, adamın azad ruha çevrildiyi, göyüzünün bir parçası, həm də göyüzünün özü olduğu, təkəcə Allahı duyduğu bir anmış ancaq” [4, s. 11].

Lakin klassik divan şeiri dahisi ilə müasir şairin mövzuya münasibətində fərqlər də var. Orta çağ şairinin düşüncəsinin yeganə qəhrəmanı Allahdır. Əsl gözəllik Allahın gözəlliyi, həqiqi eşq Allah eşqidir. Qalan hər şey, o cümlədən də insan yaradanın təzahür formasıdır. Şairə görə, insan hətta ona nə gerek olduğunu belə bilmir, bunu yalnız Allah bilir. Çünki hər şeyin doğrusunu bilən Allahdır:

*Mən bilməzəm mənə gərəyin, sən həkimsən,
Mən eylə, vermə hər nə gərəkəz mana, mana.
[2. s.20]*

V.B.Odərə poeziyasında modern çağın gətirdiyi düşüncə yeniliyinə uyğun olaraq, insan daha aktiv, daha fəaldır:

*Yerdən xilas ol,
Sən göyün övladın, insan,
həm də demə sən bir heçsən,
demə gəldi-gedərsən,
hər an, hər an inan, bil,
Allahı duyub gəldiyin,
Allahçün ola bildiyin,
Allahçün ölə bildiyin qədərsən.[4, s.6]*

Beləliklə, V.B.Odərin də poeziyasında Allah müəyyənləşdirici ölçü, etalon, meyar olaraq qalır, lakin burda insanın rolu artır, onun fəaliyyət muxtariyyəti güclənir ki, bu, modern çağda insan əməlinə getdikcə daha çox önəm verilməsiylə bağlıdır.

Klassik düşüncəyə görə, Allah hər cür ehtiyacdən xalidir, o özü özünə yetərli, kafidir. Bu fikrin kökü Quranın “İxlas” surəsindən gəlir: “Allahus saməd” – “Allah ehtiyacsızdır”. V.B.Odərin bədii düşüncəsinə görə isə, insan Allaha lazımdır:

*...səni Allah yaradıbsa,
Bil, sən ən böyük varlığa,
Allaha lazımsan demək.[4, s.7]*

Füzulinin bədii təqdimində Allah ən böyük sevgi və ən böyük gözəlliyin qaynağıdır. Bu, pozulmaz bir ehkamdır. V.B.Odər bu ehkamı pozur və yaradanla müqayisədə yaradılanın, Allaha nisbətən insanın gözəlliyinin daha üstün olmasına dair fikir şairin yaradıcılığına modern çağın gətirdiyi humanizmin tərkib hissəsi kimi daxil olur. V.B.Odərə görə, Allahın yaratdıqları nəinki

onun özündən daha gözəldir, hətta Allah olmaq elə özündən daha gözəlləri yaratmaq deməkdir. Amma paradoks budur ki, bu “bidət” dolayısı ilə Allahın eşqinin və gözəlliyinin təkrarsızlığına dəlalət edir, onun müstəsnalığının təsdiqinə çevrilir. Çünki özündən daha gözəl yaratmaq üçün çox böyük sevgiyə və gözəllik duyğusuna malik olmalısən:

*Bu dünyada hər şeyi
Min bir eşqlə qura-qura
Min bir eşqlə tikə-tikə
Özündən gözəl yaratmaq –
Tanrılıq bu elə, bəlkə.[4, s. 58]*

Füzuli və V.B.Odər poeziyasının ortaq məxrəcə gəldiyi məqamlardan biri də Məhəmməd peyğəmbərə münasibətdə üzə çıxır. Füzulinin qəzəllər divanının 5-ci və 6-cı qəzəlləri birbaşa Peyğəmbərə həsr olunub. “Əşrəqət min fələkü bəhcəti şəmsin və bəha/ Mələl ələmə nurən və sürürən və bəha”, “Ey olan merac bürhani – ülüvvü şan sana/ Yerə enmiş göydən istiqbal edib fərqa sana” mətləli bu qəzəllərdə Peyğəmbər həqiqət sirlərini haqq əhlinə çatdıran, insanlığı cəhalətdən xilas edən Allah elçisi, merac gecəsi ən uca kamal mərtəbəsinə yüksələn bir zat, peyğəmbərlər üzünün qaşu kimi ən yüksək sözlərlə tərənnüm olunur. Merac gecəsi o aqlın, kamalın elə uca mərtəbəsinə qalxıb ki, hikmət sahibləri onun yanında aşağı səviyyəli bir firqədir, fəlsəfə isə tamam səfehlikdir:

*Rütbeyi-hikməti-meraci-kəmalinə görə,
Hükəma firqeyi-dun, fəlsəfə cəmi-süfəha.[2, s.33]*

V.B.Odərın Peyğəmbərə həsr etdiyi iki şeirdən biri digərinin davamı sayıla bilər: “Peyğəmbərin meraci” şeirində Allahın rəsulunun göyüzünə yüksəlişi təsvir olunur:

*Tanrım o kimdir, gedir hey,
Hay vermir dostu, tanışa.
Gedir, gedir üzü göyə
göylə danışa-danışa.[4, s.16].*

“Göyüzünün Peyğəmbərin ayağının altına gəlməyi” şeirində isə əksinə proses təsvir olunur və bu sonuncusu onun şəninə deyilən ən yüksək tərif kimi səslənir. Burada ünlü “Dağ Məhəmmədə tərəf gəlməsə, Məhəmməd dağa tərəf gedər” deyiminə gizli bir müxalifət də var. V.B.Odərın fikrincə, nəinki dağ, hətta göylər özü belə Peyğəmbərin ayağına gəlir, mümkünsüz mümkün olur, çünki söhbət adi düşüncə müstəvisindən (dağ, yer, coğrafiya) deyil, qeyri-adi, yer məntiqinin dışına çıxan düşüncə fəzasından (göyüzü) gedir.

Füzuli və V.B.Odərın peyğəmbər haqqında şeirlərinin əsas özəllikləri odur ki, birinci Allahın rəsulu, onun meracı, bəşər tarixindəki yeri haqda danışır, ikincisi isə bütün bunları birbaşa göstərir ki, bu da modern poeziyanın klassik şeirdən başlıca fərqi kimi meydana çıxır.

Füzuli və V.B.Odər yarardıcılığı arasındakı anoloji məqamlar ən ümumi bədii təsvir üsulu və konkret obrazlar sistemində də özünü aydın büruzə verir ki, bu da hər şeydən öncə, hər iki şairin parabolik düşüncəyə meyilli olması və mübaliğədən bədii təsvir üsulu kimi geniş istifadə etməsində öz əksini tapır. Uzağa getməyib Füzulinin xrestomatik “Məni candan usandırdı...” qəzəlinə bu mübaliğəni örnək göstərəcəyik:

*Məni candan usandırdı, cəfadən yar usanmazmı,
Fələklər yandı ahimdən, muradım şəmi yanmazmı?*

Klassik şair öz ahının alovu ilə göyləri, fələkləri yandıracağından danışır. Müasir şair isə göyünün o üzündən söz açır:

*Ehey! Göyün o üzünə
Keçib gözlərdən itənlər,
Bu dünyanı eşqləriylə
Gözəlləşdirib gedənlər!*

İlk baxışdan elə görünür ki, iki şair arasında göyüzü məsələsində fərq var. Əslində, isə hər iki şairdə məsələyə münasibət mahiyyətcə eynidir. Hər iki şairdə dünya və göyüzü mövzusunun kökü Platonun ideyalar aləminə gedib çıxır [5, c.681-702]. Dahi filosofun “ideyalar aləmi” şairlərin göyüzünə, kölgələr aləmi isə şairlərin dünya, yaxud yer üzünü anlayışlarına uyğun gəlir. Sadəcə, Füzuli göyüzünü, yəni fələyin qatlarını dəqiq istilahlarla adlandırır, V.B.Odər isə onlara “göyüzündən o yana” deyər özünəməxsus ad verir ki, bu həm müasir şairin orta çağ istilalarını artıq “unutduğunu”, həm də onlara xüsusi önəm vermədiyini göstərir.

Nəticə / Conclusion

Füzuli və V.B.Odər yaradıcılığının ideya-məzmun səsleşmələri haqqında danışdığımız məsələlərlə bitməyib, məcnunluq, tənhalıq, qürbət, dərd-kədər, vüsal, hicran, sərməstlik, zalıma və zülmə qarşı mücadilə və sair çoxsaylı mövzuları özündə əhatə eləyir. Lakin həcm problemi imkan vermədiyindən bu mövzular ətrafındakı qarşılaşdırmaları növbəti yazılara saxlamalı olduq.

Ədəbiyyat / References

1. E.Akimova. “Göy üzünün bu üzünü dinləyən şair”. “Ədəbiyyat qəzeti”, 2017.06.07.
2. Sabir Əlim Xəliləv. Füzuli qəzəlləri şərhli. Dörd cildə. Birinci cild. Bakı: Adiloğlu, 2004.
3. Vaqif Bayatlı Odər: “Mən bunu xəbər vermək üçün dünyaya gəlmişəm”. F.Hüseynlə müsahibə. “Qafqazinfo”. 2021.05.06.
4. Vaqif Bayatlı Odər. “Yupyumru bir eşq ilə”. Bakı: Çinar-Çap, 2008.
5. Платон. Диалоги. ЭКСМО. Москва, 2015.

Поэзия Физули как основной идейно-художественный источник поэзии Вагифа Баятлы Одера

Гюльнара Аббасова

Азербайджанский Университет Языков. Азербайджан.

E-mail: glnar.ava@bk.ru

Резюме. Статья посвящена теме наследия и преемственности между поэзией Физули и Вагифа Баятлы Одера. Исследователь утверждает, что к этой теме нужно подходить исходя из двух планов: идейно-содержательного и художественно-эстетического, основываясь в первую очередь на изъяснении первого. Причины связи средневекового гения диванной поэзии с творчеством поэта-модерниста автор видит в противостоянии оппозиции с литературой соцреализма, прославляющей ложную коммунистическую идеологию, и усматривает общие черты в творчестве каждого из них в опоре на единые метафизические источники. Различие же диктовала реальная действительность того времени.

Ключевые слова: Аллах, Танры, Коран, пророк, Физули, Вагиф Баятлы Одер, космос, Земля, Платон, любовь, крах, классический, модерн, идея, тема, содержание